

XXV ТЕАТАР ФЕСТ

Петар Кочић

ИЗМЕЂУ СНОВИЋЕЊА И РЕАЛНОСТИ

5–11. јун 2023.

САРАЈЕВСКИ РАТНИ
ТЕАТАР

МОЈ СИН САМО МАЛО
СПОРИЈЕ ХОДА

„Трагови позоришне
бесмртности“,
позоришне критике
Аутор: Ана Тасић

Учесници промоције:
Ана Тасић,
Дијана Грбић и
Александар Матрак

у 18 часова, сцена „Петар Кочић“

у 20 часова

9. ЈУН

БИЛТЕН

5

Округли сто

„Мој син само мало спорије хода“ Сарајевски ратни театар – САРТР

Претпоследње такмичарске вечери XXV Театар феста „Петар Кочић“ ансамбл САРТР-а одиграо је комад под називом „Мој син само мало спорије хода“ по тексту Ивора Мартинића и у режији Ивана Плазибата, а представа је награђена изузетно дугим аплаузом, што је поуздан знак да је публика препознала њен квалитет и снагу поруке коју шаље. Глумачку подјелу чине: Снежана Богићевић, Јасна Диклић, Маја Салкић (замјена за Мирелу Ламбић), Сеад Пандур, Јасенко Пашић, Аднан Креско, Џана Џанић, Матеа Маврак и Енес Козличић. Према ријечима модераторке Александре Гловацки, Ивор Мартинић је у овој драми показао познавање жене, дубоко саосјећање и емпатију са женским ликом.

Редитељ Иван Плазибат говорио је о мотивацији за избор управо овог текста. „За Ивора је значајно да је увијек био шири и од хрватских оквира, чак сад и регионалних и европских јер живи и ради у Барселони. Овај (вечерашњи) текст је постављен у Буенос Ајресу, играо је негде око 500 пута у једном малом казалишту и кореспондирао је и са јужноамеричким искуством. То је прича о благој верзији матријархата, гдје жене владају у кући. Не мислим да су краљице, ужасно је што су остављене да се брину о свему. О томе је ова прича. Једна жена која доживљава неуспјех, носи

са нечим што је веће од ње, са болести сина, са болести мајке, са немогућности комуникације са својим укућанима и све вријеме криви себе за неуспјех, а не може то артикулирати. Није то никакав неуспјех, то је живот. Још је занимљиво да је Ивор један од најбољих писаца искуства транзиције на овим просторима, о неким људима који су вјеровали да треба поштено радити, да треба устрајно радити и да ће им се животи због тога поправити. Ово је једна мирна и тиха представа о животу, то сам спојио са сарајевским искуством. Ово је прва представа коју је продуцирала Маја Салкић и водили смо искрен разговор какву представу желимо. Трудио сам се да у глумачкој игри буде хиперреализам или да држимо ту емоцију и онда да ‘груне’ кад треба. Наравно, увијек кад радим неке свјетове на позорници, ај реализам, због свог засићења и сценографијом и свјетломи звуком, изгледа више од реализма. Нисам хтио никакве мистичне свјетове, него због свих тих свјетлосних знакова, постаје нешто веће од реализма“.

Снежана Богићевић игра комплексну улогу мајке и на сцени се преплићу прича о жени као жени и жени која је мајка: „Кренуло је из приватног страха и поштовања према овој улази. Страх, због тога што нисам имала да црпим властито искуство мајчинства и

можда ми је то дало већи ангажман. Сви проживљавамо емоције, знамо шта је туга, страх, изгубљеност, само што у мом примјеру није никад било усмјерено према дјетету, али добро познајемо емоције и, кад знамо њима баратати на сцени и препознавати тај лик мајке чији је проблем у свим тим односима изгубљеност и неприхватање болести сина и гледање сина који је, од тога што је почео теже да хода, сад у колицима. Значи, готово и може бити још горе. Мислим да Миа не схвата да прихватање не значи резигнираност, одустајање, већ прихватање, заправо, значи живот. Живот у тим околностима да њен син и сви укућани имају што квалитетнији живот који се и распао. Дивно је написано и много тога сам црпила из текста који је тако написан. Сви говоре о љубави, а та љубав је, заправо, снага. Љубав коју она има према сину у овим околностима ју је само заковала, као и комплетну ту кућу, затомила ју је. Син је, изгледа, овдје и најзрелији и мислим да ће њој требати још времена, а да је само први корак кад син каже да је прихватио болест јер више цијени живот. Сигурно је то први корак ка оздрављењу комплетне породице и, самим тим, и ње“.

Иван Плазибат о аспектима представе рекао је: „Постоје два аспекта. Први је аспект суперструктуре, гдје можемо тумачити болест као метафору. Други аспект је аспект људскости који Ивор Мартинић пише и ми, кад радимо, морамо заборавити све те метафоре и морамо се бавити људима, а не метафорама, бавимо се односима. Оно што смо покушали изградити задњом сликом, доношењем торте и прихваћањем је оно због чега људи ову представу воле у Сарајеву. Прича је о обитељи и осјећају припадања. И други Иворов крај, са четвртом сликом, осјећај неке млађе генерације која Бранка не гледа као инвалида, него као човјека с којим се може причати и забављати и плесати, па макар и у колицима, тиме смо им хтјели дати тај један *shot of happiness*. Иворов крај је мало другачији, догоди се једно мало чудо, а ми смо хтјели реалистични *shot of happiness*“.

Ријечи Јасне Диклић, која игра улогу баке Ане, посјетиоци округлог стола су у више наврата прекидали аплаузом: „Кад у овим годинама добијете лик који вам је тако близак, та танка линија између фикције и реалности је у овом лику тако изражена. Понекад, кад играм ову представу, не знам јесам ли ја Ана или је Ана ја. То је таква једна страшна симбиоза те блискости са том улогом на искуственом плану и на плану година и свега онога што дубоко осјећам. То сигурно није могла играти глумица са мање година зато што је ово заиста улога која се мора разумјети, која се мора бранити и која се мора вољети и ја вам Ану не дам. Још морам да кажем да је мој први ангажман био у бањалучком позоришту, давне 1969, мјесец дана прије земљотреса. Ја кад дођем, све се руши, зграде пуцају, пуца земља, све. Била сам млада и мени је то, на искуственом плану, било занимљиво јер сам живјела у бараџи, у приколици, играли смо под циркуском шатром на Кастелу и то је један од најљепших периода у мом професионалном раду, двије сезоне у бањалучком позоришту. Ово је дивни *comeback* са представом коју је публика тако прихватила. Пуно вам хвала“. Улогу Бранка, младића који свој 25. рођендан дочекује у инвалидским колицима, игра Енес Козличић: „Срећа је да сам имао сјајне партнере попут Јасне Диклић. Било је тешко у смислу јер је и код мене кренуло из страха. Танка је граница између тога да исмијавам нешто што је човјек у колицима и да га стварно играм, тако да је била велика одговорност да покушам то одиграти најбоље што могу, с тим ја ово моја прва професионална улога у позоришту, у смислу да играм значајнију улогу. Бранко је јако сличан мени, ја сам, исто тако, интровертан, више слушам него што причам и с те стране сам га пуно лакше разумио. Бранко је свјестан да мајка пати због његове болести, али не види начин да јој помогне. На крају, пронађе начин, а то је да јој каже истину у лице и да јој напослетку каже шта он осјећа и каква је, заправо, ситуација. Најтеже је било што сам морао слушати, имао сам пуно тога да кажем, а нисам имао прилику“.

Матеа Маврак, Бранкова сестра у представи, такође је подијелила своја искуства: „Ово је био мој први професионални пројекат у позоришту и јако сам сретна да сам добила прилику да радим баш са Иваном и овом цијелом глумачком екипом јер је Иван фантастично водио овај процес. Остављао је увијек довољно простора да направимо своје глумачке креације, али је био врло конкретан, у смислу да је увијек знао рећи шта тражи од нас и баш нас је знао редитељски водити, што ми је било важно. Гледање у остале колеге, посебно у Снежу и Јасну, у току процеса ми је било изузетно корисно на више нивоа, али и цијела прича ми је била занимљива. Што се тиче мог лика, она је седам година млађа, што није нека велика разлика, јер се ја сјећам својих раних двадесетих и, заправо, ми је она била врло блиска с том својом енергијом. Морам признати да, кад сам први пут читала њене реплике, то ми је било литерарно. Нисам знала како ћу то изнијети у тој некој енергији, сценској игри, али ту је био Иван да смо без икаквих проблема дошли до нивоа до којих је требало“.

Аднан Кресо игра улогу младића с којим Бранкова сестра почиње везу и који је наговјештај прихватања Бранкове болести: „Могу рећи из свог односа и онога што сам ја радио и шта је мој лик, иако се појављује само у посљедњих десет минута. Тај други крај, кад дође мој лик, који њега уопште не види у тим колицима, него види нека супер колица која су скупа и који се зеза с њим и 'просипа' неке неслане шале које се Бранку свиђају и види да то функционише. Гледајући текст, лијеп ми је тај крај, лијепи су ми ликови, ја сам покушавао да долазим на пробе и кад није требало да долазим, да гледам како се развијају ликови и како праве тај дио представе у којем ме нема. Заиста сам уживао и уживам, често гледам представу иза сцене и уживам. Додатно уживам кад уђем јер та тешка атмосфера, која нас прати тих сат и по, на крају претвори се у хепиенд“.

О улози Саре говорила је Џана Џанић: „Сара се појављује негдје на пола текста. Драматуршко је правило да, кад отвориш текст, на средини долазе промјене и она сигурно доноси и у стилском смислу и у ту породицу једну промјену и потпуно је своја. Моја жеља је била да са Саром славим другачијост, да то буде једна борба за право да се буде другачији и да такав, другачији, будеш прихваћен. Не мислим да је овај текст хиперреализам, више га читам као један појачани реализам. Мислим да се писац алмодоваровски поиграва са овим текстом и да је, између осталог, због тога примамљив цијелој Европи“.

Улогу Бранковог тетке, игра Сеад Пандур: „Ритин муж је не баш омиљен зет у породици и први дојам након читања текста био је да су ликови јако живо написани, а самим тим су и односи јако добро спроведени. На прво читање, све је дјеловало глатко, међутим, када уђете у процес, иза овога стоји заиста велики посао. Мислим да Ивор од сваког овог лика може направити драму, али он је изабрао да то буде Миа. Тако ја посматрам Михаела, он има тај животни руксак с којим ја уђем и мислим да сви имамо неку причу коју бисмо испричали. Не прича се моја прича, ја сам дио нечег другог“.

Посљедња је на округлом столу говорила Маја Салкић, која је, као алтермација, играла улогу Бранкове тетке, а која је и директорка САРТР-а: „Од ове представе сам жељела стабилност, жељела сам да се окупим ансамбл, жељела сам добар текст и осјетила сам да је вријеме да правимо неки искорак напријед у репертоару. Иван и ја смо се, кад смо се усагласили који текст Ивора Мартинића ћемо радити, врло брзо договорили. Први телефонски сусрет са Ивором је био феноменалан, он је тако отворен, диван човјек и имам осјећај да, кад имате занимање, одмах би вам га дао, а да не калкулише и разговара о неким другим стварима. Ја, као глумица, сам увијек размишљала да није лијепо да директор или управа нешто намеће, али, кад сам читала текст, одмах сам слала Ивану приједлоге за подјелу. Нисам себе видјела у подјели јер нисам имала времена. Колегиница Мирела феноменално игра ову улогу и жао ми је да је вечерас нисмо могли гледати. Коцкице су посложиле, Иван је унио велику стабилност у наш ансамбл и у позориште. Рад је био тако миран и посвећен, осјетила се права позоришна љубав. Вољела сам долазити на пробе и врло често гледам представу из техничке кабине и уживам с њима“.

Свима недостаје љубав

Јасну Диклић бањолучка публика познаје као прошлогодишњег члана жирија Театар феста „Петар Кочић“, а ове године је имала прилику да је гледа у улози Ане, баке која се бори с деменцијом и неизмјерно воли свог унука, у представи „Мој син само мало спорије хода“ по тексту Ивора Мартинића, у режији Ивана Плазибата и у продукцији САРТР-а. Са Јасном смо разговарали о њеном ангажману у овој представи.

Сва прича о Виктору је, како у представи кажете, једна лаж. Да ли је то стварно тако?

Ана стално има тај бијег у ирационално, у своје фикције, она се бори са својим демонима, има те валове гдје има свијест о томе да је то што она види и осјећа – то – а онда иде у ту димензију гдје покушава да објасни ту своју дијагнозу. Она има ту потребу да оде из тог реалитета, из те своје болести, стално тражи некога ко ће бити њен ослонац, а то је у цијелој тој причи, углавном, Виктор и писац се поиграо са том Аном на један врло занимљив начин и увео неочекиван преокрет када она, можда у свом односу према том реалитету и фикцији, стави све на своје мјесто и каже колико је, у ствари имала потребу да одлута из свог живота и оде негдје другдје.

Шта бисте рекли о односу између Ане и Бранка? Да ли се вас двоје се толико лажете да би вам било лакше или је између вас толико искренности?

Обоје смо хендикепирани и због тога је између нас та велика присност, а вјероватно и због тога што су баке, на неки начин, према својим унуцима увијек мало другачије. Мислим да је у питању то да он њу штити и да она њега штити, колико могу и на свој начин, и та блискост има даје снаге да воде тај свој живот који није посебно богат.

Бака је та која стално заговара љубав

Свима недостаје љубав, свима у тој породици. То је, можда, суштина идеје цијеле представе.

Да ли би унуково заљубљивање, које Ана стално потенцира, ријешило све?

Ана каже да је потребно и да се ми заљубимо. Љубав је водила, то је дивно Ивор осјетио.

То је потреба сваког од ликова. Сваки од њих жели љубав, а нема је и то Ана препознаје то је њена мала фикс-идеја с којом она стално пролази кроз ту њихову породичну причу, мислећи да би то оздравило породицу, а и њу саму.

Реакција публике изазвала је дубоке емоције код Вас.

Та публика, та интеракција, та симбиоза између глумаца и публике била је видљива. Ријетко се ово дешава што се вечерас десило. Има више-мање куртоазног аплауза, има аплауза који показује неку дозу одушевљења, али ово је била посебна емоција која се појавила у публици и која је „прешла рампу“ и дошла до нас у цијелом свом том једном великом потенцијалу.

„Мој син само мало спорије хода“

У Сарајевском ратном театру САРТР премијерно је изведена представа „Мој син само мало спорије хода“, драматичара Ивора Мартинића, а у режији Ивана Плазибата, чиме је представљена нова сезона ове театарске куће. Након неколико представа у којима је текст настајао из импровизације и у којима се сложенијим театарским језиком настојало приближити публици, САРТР се сада одлучио на поставку пунокрвне драме снажних контура које не дозвољавају радикалне редитељске концепте унутар постојећег простора идеосфере. Међутим, живот у театру увијек пронађе свој пут, који је у овоме случају редитељ „само“ ослободио и учинио проходнијим за идеју текста, коју потом глумци заједно са публиком претварају у стварни осјећај, истинит и препознатљив и за једну и за другу страну. Тако драма „Мој син само мало спорије хода“ доноси крајње реалну, готово филмски прецизну и неиздрживо болну слику проклетства људске несреће с којом се човјек никада не суочава, већ је претвара у вјечно стање трпње, чекајући да облаци сами прођу и да сунце коначно обасја његово уморно лице. И то је сасвим у реду. Редитељ Плазибат који је представом „55 квадрата“ у изведби ХНК-а у Сплиту, показао склоност ка натуралистичком приказу породичног живота и пропитивању смисла људског постојања у наизглед „ванредним“, а заправо цикличним животним околностима, Мартинићев текст поставља у његовом изворном *slice of life* облику

те у поприлично конвенционалном театарском језику, с привидним тројним јединством, аутентичним сценографским и костимографским сегментима, чврстим „четвртим зидом“, с једне стране, те с природном методском глумачком игром, огољеним дијалогом, сугестивном амбијенталном музичком подлогом, с друге стране, као савременим елементима редитељског концепта који продубљују смисао ове представе и приближавају њену истину публици. Јер, како је јасно да је вријеме наглашене гесте и појачане театарности у изведби добро наученог текста, одавно прошло, те да театар данас све више настоји наликовати животу, ономе стварном и ономе театарском који је Станиславски сањао, онда се огољени минимализам редитеља Плазибата показао као изразито складан са текстом, али и даље најразумљивији публици, која често долази у позориште како би препознала поистовјећење, а не доживјела визуелни и интелектуални шок. Ипак, у редитељском концепту ове представе као у аутентичној слици живота, могуће је препознати одређене (не)свјесне недоследности, јер се публику већ на самом почетку настоји одмакнути од прихватања стварности затечене слике, и то јасним вањским театарским средством, умјетним димом који једини није у односу са радњом нити прати психолошка стања ликова. Чак и музичка подлога двојца Basheskia & Edward EQ у многоме доприноси изградњи једног доминантног депресивног расположења које као да стоји, док вријеме несметано и незауостављиво пролази. И то је сасвим у реду.

„Морам мало вјежбати овај живот, мама“, реплика је коју изговара симболички централни лик комада, Бранко (игра га Енес Козличић) и која на неки начин представља пријеломну тачку у драми, тренутак у којем се сиви облаци почињу разилазити, а ликови одлучују барем покушати прихватити своју судбину, погледати истини у очи, „вјежбати“ и рећи „то је сасвим у реду“. „Ја сам у колицима и то је у реду“, каже Бранко. Ипак, стиче се дојам да тај тренутак долази сувише нагло, у иначе стабилној, али не прејакно затегнутој драматуршкој структури (која поново произилази из самог текста), истих, али опет другачијих понављања, са свакодневницом која је једноставно ту, са осјећајима који су једноставно ту, са

rollercoasterom животне боли који се врти тек толико да сачува муку у стомаку. Иако се све у Мартинићевој драми већ догодило, Бранко је оболио, деменција баке Ане (игра је Јасна Диклић) је већ у поодмаклој фази, љубав Мие (игра је Снежана Богићевић) и Роберта (игра га Јасенко Пашић) је одавно мртва, сунце више не улази у њихов стан, они попут Чеховљевих ликова живе посљедице једне заједничке несреће, живе стање патње и више и не сањају о љепшој будућности, о срећи, о слободи, о љубави... Њихове трагове они су угушили у својим жалостима. Хаљина из излога је натопљена сузама, рођенданска торта је постала нужна обавеза, од велике љубави из прошлости је остала само магловита лаж... Сваки од ликова тако има своју патњу којој се предао као живом блату, настојећи запливати у његовој тешкој топлоти, а не покушавајући изаћи и ослободити се његовог дна. Бранко тако јесте главни узрок њихове туге, односно његова несрећа је тек њен окидач, или још прецизније изговор за њу. Истовремено, он је и једини лик којем остали нуде остатке љубави, што из личних одговорности, што из истинских, постојећих, али затомљених осјећаја. Једини лик који се не мијења у односу према другима јесте сестра Дорис (игра је Матеа Маврак), заљубљена тинејџерка као метафора заборављене младости, симбол слободе и могућности, која кроз своју несретну породицу пролази попут шареног рођенданског балона којег сви мало проматрају а затим ударају, тјерајући га од себе. Мотив пролазности је савршено уведен у једној „монтажној“ секвенци у којој на фотелији у углу стана, један живот долази са лептирићима у стомаку, други постепено нестаје, а трећи се, готово угашен, покушава сјетити истих лептирића због којих је некад постојао. С друге стране, мушки ликови као да немају снаге да управљају властитим животима, као да се константно склањају од њега, као да бјеже од било какве могућности успостављања односа, као да уопште не постоје. Тако се женски ликови намећу као водећи, и у радњи, и у појединачним односима, трагајући, разговарајући, захтијевајући, што је негдје назначено и у самом наслову, односно реченици коју Миа изговара у пролазу, као болне ријечи утјехе. И то је сасвим у реду.

Као још једна, мање примјетна редитељска недоследност, свакако се издваја глумачка подјела, која би се могла дефинисати као сасвим одговарајућа, само да за средовјечног супруга и оца није изабран Јасенко Пашић, који упркос увјерљивости и природности интерпретације, ипак не доприноси истинитости успостављеног

концепта. Јер, ако се већ на сцени једе стварни јогурт, онда је за очекивати и да године глумаца буду у складу са ликовима које играју. Међутим, глума у овој представи јесте један од најважнијих елемената који произилази из редитељске поставке, а у којем глумци креирају с посебном посвећеношћу детаљу, задржавајући исте трајне осјећаје, а пажљиво мијењајући емоције које надлазе. Као да нису на сцени, него у својим стварним становима, са својим стварним недаћама. И као да је то сасвим у реду.

Док ће једни патити у тишини, без гесте и ријечи (мушки ликови), други ће дословно дозивати помоћ (женски ликови), стварајући једну заједничку немоћ готово опипљиву у сувишном диму, а истовремено успутним хумором прочишћујући зрак од тешке црне анксиозности. „Биће једног дана све боље“, каже Миина сестра Рита (игра је Мирела Ламбић), чврсто вјерујући да заиста и хоће. То је управо оно што човјек ради цијелог свог живота. Чека да све буде боље једног дана. И биће, то је сасвим извјесно. У међувремену само треба вјежбати живот.

Мирза Скендерагић

(preuzeto sa op.bhrt.ba)

Пратећи програм

Позоришно дјело је дио друштва

Синоћ је у оквиру пратећег програма XXV Театар феста у 18 часова на Сцени „Петар Кочић“ одржана промоција књиге „Трагови позоришне бесмртности“, а у питању су позоришне критике чији је аутор Ана Тасић. Уз ауторку, промоцији су присуствовали Дијана Грбић и Александар Матрак. На почетку промоције присутнима се обратила в. д. директора НПРС-а Дијана Грбић. „Част ми је да вас све поздравим и захвалим Ани на издвојеном времену. Изузетно ми је драго да је Ана Тасић са нама као члан жирија XXV Театар феста и као учесник пратећег програма Фестивала. Част је свима нама што поред себе имамо некога ко својим ангажманом оставља траг у позоришној дјелатности. Срећна сам што су вечерас са нама и студенти драматургије Академије умјетности Бања Лука. Књига Ане Тасић је дргаоцијена зато што сумира позоришне критике од 2005. до 2021. године. Позиција критичара је увијек незахвална. Када се са критиком слажете, онда вам је критичар драг, а када се не слажете, онда разлоге за тако нешто тражите у личном. То није, наравно исправно и ми треба да гајимо критику као нешто што треба да остане овдје као траг. У име директора Стеријиног позорја Мирослава Микија Радоњића, који није био у прилици да дође, и Стеријиног позорја као издавача ове књиге, поздрављам вас и захваљујем што сте дошли, а Ани још једном захваљујем што је вечерас са нама“. Питања ауторки постављао је Александар Матрак.

Зашто сте одлучили да објавите ову књигу?

Књига обухвата критике које су писане од 2005. до 2021. године. У књизи се налази око 100 критика које су подељене у два дела. Први обухвата представе које су написане на основу савремене домаће драме, а други обухвата представе које су настале на основу класичних

текстова. Идеја књиге је да подржи савремени домаћи драмски текст, односно драмски текст у извођењу. Последњих година је примећен пад продукције савремене домаће драме, што је упадљиво присутан проблем. Такође, књига представља документ историје продукције наше домаће драме. Тај документ управо приказује кризу продукције домаће драме. Пре неких петнаестак година било је знатно више продукција и праизведби савремених текстова, него што је то случај у последњих неколико година. Укључене су све продукције које су обележиле наше позориште у периоду 2005–2021. године. Наравно, нису обухваћене све критике и све представе коју су настале на основу савремених драмских текстова, али је реч свакако о значајном прегледу представа. Дакле, циљ је, с једне стране да се подржи домаће драмско стваралаштво, а са друге стране угрожена позоришна критика. Такође је потребно раздвојити појмове критичког мишљења у смислу давања вредносних судова, а са друге стране аналитичког мишљења, јер критика обухвата и једну и другу вредност. У данашње време раширености медија и великог броја електронских медија, критике је све мање у медијском простору. Медији су затрпани површним пи-ар текстовима који су, у ствари, обичне рекламе позоришне представе као производа.

Ово није Ваша прва књига. Које сте још објавили?

Прва књига је мој магистарски рад: „Отворене ране“ (тело у необруталитичкој драми у позоришту). Та књига је такође имала критичких елемената. У тој књизи сам се бавила утицајем европске драме на савремено домаће драмско стваралаштво, на ауторе као што су Биљана Србљановић и Милена Марковић, а касније

на нову генерацију писаца као што су Тања Шљивар, Маја Пелевић и други. Друга књига је била „Дигитални двојници“. Она се бавила тзв. постдрамским позориштем, променама које је позориште доживело у сфери нових медија.

Шта Вам је најважније када пишете критике? О чему посебно водите рачуна?

Прва на листи приоритета ми је одговорност. Јован Христић је написао књигу која носи назив „Мала филозофија позоришне критике“ и њој је указао на чињеницу да је медијум критике трајнији од медијума позоришта, односно позоришне представе. Христић је нагласио да се критика може посматрати као савршен злочин, јер трагова нема. Живимо у време савремених дигиталних медија и има доста могућности да се представе документују, али суштински ја и даље сматрам да је присуство позоришном чину неопходно, да би се осетило позориште као такво. Задатак позоришне критике је да ухвати ту неухватљивост позоришта, ту позоришну магију која настаје у односу између гледалаца и стваралаца. Важност позоришне критике се огледа у пролазности позоришног тренутка, позоришне представе и задатак позоришне критике је да пренесе тај доживљај и емоцију и да некако продуби сагледавање представе у сваком смислу.

Да ли критика има утицаја?

Врло је важно дефинисати о којем слоју утицаја критике говоримо. Критика се обраћа, пре свега, публици и то је за мене најзначајнији простор у којем делујем. Позоришна публика је за мене најважнија када пишем критике, њих највише имам на уму када пишем. На другом месту су аутори и продукција. У том смислу треба одвојити утицај критике. Када говоримо о утицају на публику, заиста мислим да га има. Пошто неколико година радим на РТС-у као позоришна критичарка, дешава ми се да ме људи заустављају на улици да ми кажу да су на основу критике отишли на представу, тако да ми моје искуство говори да има утицаја на ову тзв. обичну публику. Наравно да је занимљивије питање утицаја критике на уметнике и продуценте. У медијима се често може видети ниподаштавање критике. Сања Никчевић, позоришна критичарка и теоретичарка из Хрватске је написала једну занимљиву књигу о позоришној критици, у којој је, између осталог, изнела занимљиву тезу да је само мртав критичар добар критичар. То и није далеко од истине, јер можете запазити како се у јавности хвале критичари који више нису живи. У јавности се често ниподаштавају критичари од стране аутора и продуцената, нарочито када је реч о критикама које нису афирмативне. Мислим да критика има утицаја, јер и када критичаре ниподаштавају, мислим да их у тајности читају.

Шта је за Вас критика или како Ви разумијете критичко писање?

Критика је, пре свега, интерпретација позоришне представе. Када говоримо о критици, морамо имати на уму да је то ауторско дело, јер сваки критичар својим именом и презименом стоји иза оног што је написао. Ту сечесто мешају

појмови објективног и субјективног. Критика је ипак само једно мишљење, то није нека општа стварност. Када пишем критику, суочавам се са вредности позоришног дела, јер када гледате представу немате ту врсту конкретизованог, дубоког и усмереног мишљења на једно конкретно позоришно дело. Заиста верујем да је писање критике креативан чин и верујем да треба да има неке литерарне вредности. Када пишем тзв. негативну критику, стил ми је много оштрији, много сам концизнија и некако ми је том приликом изострен аналитички апарат, некако је та критика много егзактнија, а када ме нека представа инспирише и када покушавам да продрем до њених значења, продирем на неки начин у своје биће, у своја сећања, своја размишљања.

Често се каже да критика треба да буде објективна. Да ли је то могуће?

То је врло сложено питање. Уметничко дело је нешто врло измичуће, врло крхко, неухватљиво и у том га је смислу немогуће процењивати неким егзактним, научним и објективним мерилима. Али доза објективности мора да постоји. Неке ствари би ипак требало да буду стандарди. Постоји добро скројен текст, тачан стил глумачке игре који одговара лику, одговара веродостојности психолошког доживљаја. Рекла бих да је критика ипак врло субјективан чин, јер то је ауторско дело.

Који су све циљеви критике?

За мене је то можда успостављање значаја представе у времену и препознавање важности контекста. Мислим да је важно да критика има свест о томе да је позоришно дело део друштва и да тумачи позоришно дело кроз друштвени контекст, да критика истакне везаност позоришта за време у којем драмско дело настаје. Да у исто време представља неку врсту историјског континуитета и да покаже да је позориште свесно историје и савремености. Врло је битно да критика буде нека врста моста између гледаоца и уметника и између гледаоца и стручне јавности. Постоји и велика разлика у самој критици у зависности од земље порекла. Нпр. америчка критика је више усмерена ка информативности, ка комерцијалној функцији. Циљ такве критике је да промовише позориште и они у великој мери избегавају да дају негативне судове, јер су то више, заправо, извештаји о позоришним представама. Сдруге стране, имамо европски критицизам који је усмерен ка идеји да критика треба да образује и у том смислу је важна јер треба да буде мост између гледалаца и позоришне представе. Важна функција критике је проналажење новог, издвајање нечега што је врло вредно у продукцији, скретање пажње на нешто што је ван фокуса. Важна функција критике је да препозна нешто што можда није уочљиво и можда није толико присутно у медијима и да истакне те неке вредности које нису толико присутне. Нажалост, продукција је данас много оскуднија него што је некада била и да у том смислу ми немамо шта много да препознајемо. Имамо само, нажалост, мејнстрим продукцију која настаје у институционалним театрима.

Интервју

Прихватање је први корак ка излечењу

Шта мисли да би више могла урадити?

Оно што видимо из текста је да она плаче сваки дан, да није у стању да до краја радњу обави и да нема здраве односе са својим вољеним. Основна комуникација с мужем је недовољна, кћерки се не може посветити. Она каже: „Опоравићемо се мало касније, сачекај. Радоваћу се за тебе мало касније, кад се опоравим од његове болести“. Кад смо рачунали по тексту, ако Бранко са 20 година већ теже хода, он је болестан минимално пет-шест година.

Зашто Миа каже да је крива за синовљеву болест?

То можемо само претпоставити. Сигурно је да она није прихватила ту његову болест јер се са прихватањем олакшавају ствари. Упознала сам маму нашег колеге Сеје, његов брат је у колицима од петнаесте године. Сеја је рекао да је њима требало можда мјесец-два од тог стадија шока до прихватања и да је онда кренуо неки живот. То је изузетно јака жена. Миа ту моћ није имала у свом капацитету.

Да ли Мију ико пита како је? Да ли јој то недостаје?

Можда, али оно што ја имам у својој глави је да је она сваки дан иста. Она је унијела облак у ту кућу. Она је притисак те куће и муж је избјегава због тока, кћерка излази, сам син покуша отићи у парк из те куће. Она је приморана да се брине за маму која је немоћна, али од ње сви одлазе зато што се она само врти у круг.

Постоји ли нешто што јој може помоћи?

Мислим да јој је син на крају помогао. Кад је он врло зрело и одговорно рекао да прихвата своје стање, своју болест, свој живот и све што долази, шта год да је то што долази и да је сретан због тога, мислим да је то први корак ка прихватању и излечењу комплетне болести.

Како сте доживјели реакцију бањолучке публике?

То је било јединство публике и нас на сцени, али то није доживљај самог краја, то је доживљај који се осјећа од почетка до самог краја.

Четврте такмичарске вечери публика је на XXV Театар фесту „Петар Кочић“ уживала у представи „Мој син само мало спорије хода“ у којој улогу Мије игра Снежана Богићевић. Веома захтјевна улога мајке, која нас тјера да погледамо у себе и суочимо се са свим страховима, за ову глумицу била је посебан изазов.

Ваш лик је посебно занимљив управо због тог самозаваравања којег је публика свјесна. Да ли је то код Мије само страх за сина и његову будућност?

Мислим да има страх јер о томе она, конкретно, говори у монологу: „Тек је двадесет пет напунио, а то је пола од педесет, педесет је пола од сто, а сто је цијела вјечност. Шта значи за њега бити болестан, у колицима, цијелу вјечност?“ Мислим да је то реалан страх, али она има страх за себе, да ли ће она имати снаге да буде ту крај њега. Видимо да она обавља у неком капацитету, који је недовољан, недовољан и за њу, недовољан за њену породицу, а недовољан и за њега самог.

ПОДРЖАВАЈУ НАС

генерални спонзор
93. сезоне

банка партнер
Addiko Bank

una

Глас Српске

NEZAVISNE

СВИЈЕТЛО ПИВО
бањолучка
од 1873.

REINA
Ti si ta

GAZDINA
rakija

vivia

svjedanka
ZORANA

**ТАКМИЧАРСКИ ПРОГРАМ ТЕАТАР ФЕСТА
ПЕТАР КОЧИЋ 2023.**

(од 5. 6. до 11. 6. 2023)

Уторак, 6. 6. 2023.

АТЕЉЕ 212

РОЛЕРКОСТЕР

Аутор: Јелена Кајго

Редитељ: Милица Краљ

Сриједи, 7. 6. 2023.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НИШ

САН О ЗАВИЧАЈУ

(Невиђено фолк сновиђење)

Аутор: Иван Велисављевић

Редитељ: Милан Нешковић

Четвртак, 8. 6. 2023.

ЦРНОГОРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ И

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ ТИВАТ

ПОКОЈНИК

Аутор: Бранислав Нушић

Редитељ: Егон Савин

Петак, 9. 6. 2023.

САРАЈЕВСКИ РАТНИ ТЕАТАР

МОЈ СИН САМО МАЛО

СПОРИЈЕ ХОДА

Аутор: Ивор Мартинић

Редитељ: Иван Плазибат

Субота, 10. 6. 2023.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ

(представа је реализована у копродукцији са

Стеријиним позорјем и фондацијом „Нови

Сад – престоница културе“)

УСПАВАНКА ЗА

АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ

Аутор: Ђорђе Косић

Редитељ: Југ Ђорђевић

Издавач: Народно позориште Републике Српске

Уредник билтена: Наташа Кецман

Модератор округлог стола: Александра Гловацки

Модератор пратећег програма: Александар Матрак

Дизајн: Даниела Ђукић

Фотографија: Дејан Ракита

Организатор: Милан Лепер

